

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103:9

Onder redactie van Prof. Dr. K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; Dr. R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr. Henry Beets, Grand Rapids; Dr. E. T. v. d. Born, Helpman (Gr.); Dr. C. Booma, 's-Gravenhage; Ir. B. ter Brugge, Almelo; Dr. K. J. Cremer, Kampen; Dr. R. J. Dam, Kampen; Dr. A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr. D. van Dijk, Groningen; Dr. K. Fernhout, Baarn; Mevr. G. Gijlsma-Smitskamp, Ooster-Nijkerk; Dr. W. H. Gispens, Delft; Dr. J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr. J. van Herken, Ermelo; Prof. Dr. T. Hoekstra, Kampen; A. Jansse, Biggelskerke; Dr. P. Jasperse, Leiden; Dr. G. Keizer, De Steeg; Dr. B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr. E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr. C. Lindeboom, Amsterdam; Dr. J. v. d. Linden, Trum; Dr. S. O. Los, 's-Gravenhage; Drs. Joh. Luijkema-Francken, Rotterdam; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr. A. Ringnaald, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; Dr. J. C. Rullmann, Wassenaar; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr. G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr. R. Schippers, Wanswerd; Dr. J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs. H. Smilde, Groningen; Drs. H. Smitskamp, 's-Gravenhage; D. Stroom, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr. C. van Til, Philadelphia, Pa.; Dr. J. Thijs, Zwolle; Dr. C. Veenhof, Harkstede; Dr. J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr. M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr. F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. J. D. Wielenga, Franeker; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Jan Zwart, Zandam.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr. K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f.250 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f.750 en voor Ned.-Indië f.6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f.0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Huwelijk en Geboorteregeling. — Uit de Schrift: Het leven van Gods volk in donkere tijden. (Hab. 1:12b). — Kerkelijk Leven: Zuiverheid of wettigheid? „Wo alle Mittel stille stehn“..... daar vergaat de wereld. Christus, de Alfa en de Omega, op N.S.B.-papier. Dr. W. A. van Es. — Literatuur en Kunst: De tien geboden in literatuur en beeld. — Geestelijke Adviezen: Christen en wereld. — Ziekte: De ontwikkeling van 't begrip „ziel“ in de Heilige Schrift. — Zending en Evangelisatie: Dr. Mott's Voorbereiding. — Muz. Kroniek: Bach verstaan. — Opvoeding en Onderwijs: Onze leermiddelen. — Pershouw. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Huwelijk en Geboorteregeling.

Reeds in een vorig artikel¹⁾ hebben wij gezien, dat de scheppingsordinantie Gods („Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt“), in den staat der rechtvaardigheid aan het eerste menschenpaar gegeven, tot doel had de voortplanting, uitbouw en groei van het menscheitje geslacht en in dien weg de ontwikkeling van 't menschen heerschappij over de aarde („en vervult de aarde en onderwerpt ze, en hebt heerschappij over de visschen der zee, en over het gevogelte des hemels, en over al het gedierte, dat op de aarde kruipt“). Toen nu onze eerste ouders het Goddelijk gebod overtraden en uit hun heiligen staat in hun onheiligen, zondigen staat overgingen, werd de wet Gods om zich voort te planten niet herroepen, maar moeilijker om te volbrengen als een gevolg van de zonde. Immers de verantwoordelijkheid om zich te vermenigvuldigen bleef, echter de aarde was om hunnentwil vervloekt. De man zou niet meer als voorheen de heerschappij over het aardrijk hebben, maar in 't zweet zijns aanschijns voortaan zijn brood moeten eten. En de vrouw, die voorbestemd was het moederschap in ongekende weelde te dragen, zou voortaan, na vele moeiten en kwellingen des lichaams, met smart kinderen baren. Terecht merkt Oldenburger²⁾ hierbij op, dat deze vloek niet was een onvermijdelijke bekeer van teleurstellingen en verdriet, maar een mengsel van bitter en zoet. Dat arbeid, ook al gaat hij met moeite en zorg gepaard, inderdaad een zegen is, komt in onzen tijd met zijn werkloosheid en alles wat daarmee verband houdt wel heel sterk naar voren. En wie zou durven ontkennen, dat moederweelde niet de hoogste weelde is, die een vrouw hier in dit aardse tranendal kan genieten? Niettemin blijft het een feit, dat naast dezen zegen de vloek er eveneens is. De zonde heeft niet het minst het geslachtsleven aangelast en ontworcht, in dezen zin namelijk, dat de geslachtsdrift in engeren zin (ontspannings- en toederingdrift) de voortplantingsdrift is gaan overheerschen. En deze vloek komt des te meer uit door de omstandigheid, dat het gebod Gods: „weest vruchtbaar en vermenigvuldigt“ ook na den zondval onverzwakt is gehandhaafd gebleven.

De vraag doet zich echter voor of dit gebod zóó opgevat moet worden, dat in elk huwelijk een maximum aantal kinderen ter wereld moet gebracht worden. Tot het huwelijk behoort, dat het vruchtbaar zij, maar is daarmee gezegd, dat het tot een goed huwelijk behoort onbegrensd vruchtbaar te zijn? Volgens gezaghebbende schrijvers van Gereformeerde zijde moet deze vraag ontkennend beantwoord worden. Reeds Prof. Geesink³⁾ wees er op, dat er omstandigheden zijn, waarin de

huwelijksplicht (sexuele gemeenschap) voor andere plichten moet wijken. Zoo eischt de plicht om voor de gezondheid te zorgen in 't algemeen matiging in de samenleving en alzoo zelfbeheersching in de libido sexualis (geslachtsdrift). Daarnaast kunnen er zich bijzondere gevallen voordoen, waarin tijdelijke of zelfs geheele onthouding in het huwelijk plicht wordt. Zorgeloosheid en onbezorgdheid dienen hier goed onderscheiden te worden. En na er op gewezen te hebben, dat er vaak een lichtzinnigheid heerscht, die zich met vroomheid dekt, besluit genoemde auteur: „Zoo staat dan op het standpunt der Christelijke zedeleer vast, dat er zeer zeker omstandigheden kunnen zijn, waarin op grond van zedelijke overwegingen op beperking van het getal der kinderen, ja zelfs op het voorkomen van nieuwe geboorten moet aangedrongen.“

Meer algemeen gaat Dr. Wielenga⁴⁾ op deze quaestie in, als hij ter verklaring van het huwelijksformulier opmerkt, dat uit het bevel Gods tot vermenigvuldiging volstrekt niet voortvloeit, dat de mensch maar steeds zijn geslachtsdrift zou bevredigen, zoogenaamd de uitkomst aan God overlatend. Er was en er is nog een misbruik maken van Gods ordinantie „ten koste van den welstand en de levenskracht der gehuwden, tot schade van den opbloei van het gezin.“

Evenzoo trekt Dr. Delleman⁵⁾ tegen dit zgn. huwelijksfatalisme te velde, waar hij zegt: Te lang, helaas, is bij velen het voortbrengen van kinderen geen voortbrengen geweest, maar enkel krijgen, moeten krijgen. Alleen de sexuele lust van den man bepaalde bij deze zienswijze het krijgen van kinderen. Eeuwenlang is dat zgn. huwelijksrecht van den man sterk geaccentueerd en was de vrouw degene, die in dit opzicht dubbel moest geven. En deze samenleving van man en vrouw zonder verantwoordelijkheid wordt dan gemotiveerd met de onnoozele opmerking: wie de lusten van het huwelijk wil genieten, moet ook de lasten aanvaarden.

Tegenover dit huwelijksfatalisme, waarin men Gods water maar over Gods akker laat loopen, stelt Dr. Delleman zoo mooi het verantwoordelijk ouderschap. Erkennende de leiding van Gods voorziening bestel in de bevruchting, zoo mogen wij toch nooit de verantwoordelijkheid van den mensch loslaten. Het ontstaan van een menschenleven is aan den eenen kant een ondoorgrondelijk mysterie, dat ons met diepen eerbied vervult voor Gods wijsheid en voorzienigheid. „Ik loof U“, zoo zegt de psalmist, „omdat ik op een heel vreesselijke wijze wonderbaarlijk gemaakt ben; wonderlijk zijn Uwe werken, ook weet het mijne ziel zeer wel.“ (Ps. 139:14). Aan den anderen kant is de voorzienigheid Gods hier te bezien onder het gezichtspunt der medewerking. Daarom mag de bevruchting niet zijn een (onsaangename) verrassing, maar een gebeurtenis, die enkel en alleen tot stand komt na ernstig overleg van man en vrouw. Dan wordt de bevruchting niet alleen een daad van liefde, maar ook van geloof. Een daad van liefde, omdat man en vrouw in de huwelijksaete op het innigst uitdrukking geven aan hun liefde en eenheid. Een daad van geloof, omdat God man en vrouw in het huwelijk roept tot Zijn medewerkers.

Bij deze opvatting van verantwoordelijk ouderschap wordt aan het gebod: „weest vruchtbaar en vermenigvuldigt“ niet te kort gedaan. Ten volle aanvaardt men den zegen in deze uitspraak gelegd, maar men acht zich toch verplicht om na de geboorte van een kind niet dadelijk opnieuw de mogelijkheid van conceptie te scheppen. Hierbij

heeft men vooral de gezondheid der vrouw op het oog, terwijl ook voor de opvoeding der kinderen een te snelle openvolging van zwangerschappen ongewenscht is.

Zoo zijn wij het dan ook volkomen met Dr. Delleman⁶⁾ eens, dat een zekere regeling der geboorten in ieder huwelijk zedelijk plicht is. Over den tijdsduur der pauze tusschen twee geboorten is natuurlijk te discussiëren. Wat de één normaal zal vinden (b.v. Schreiner⁷⁾, die als minimumduur 2 jaar opgeeft) vindt de ander veel te lang en omgekeerd. Ten slotte zal ieders geweten in dezen moeten worden vrijgelaten.

Dat wij met deze geboorteregeling in de lijn der Heilige Schrift zijn, blijkt wel heel duidelijk uit de ceremoniële hygiëne-wet op het geslachtsleven door God aan Mozes gegeven. Wij lezen toch in Leviticus (12), dat het een man verboden was zijn vrouw te naderen 40 tot 80 dagen na de geboorte van een kind. Dit laatste hing n.l. af van het geslacht van de(n) pasgeborene. Was de jonge wereldburger een jongen, dan was de vrouw maar 40 (7 + 33) dagen onrein; werd daarentegen een meisje geboren, dan was de moeder 80 (14 + 66) dagen onrein. Deze Goddelijke beschikking maakte het praktisch onmogelijk binnen het jaar 2 kinderen te krijgen. Dat geboorteregeling, zooals wij die boven beschreven, ethisch zoowel als religieus geoorloofd is, mag derhalve wel als vaststaand aangenomen worden.

Rest ons alleen nog de vraag te beantwoorden, welke dan de bijzondere gevallen zijn, waarin meer langdurige of zelfs geheele onthouding zedelijke plicht kan worden.

Vooraf zij opgemerkt, dat in deze laatste omstandigheden moeilijk meer van geboorteregeling kan gesproken worden. Indien immers over langen tijd of in het geheel geen kinderen meer verwekt mogen worden, staat men met beide voeten op het terrein der geboortebepaling. Niettemin wil het spraakgebruik, dat ook in deze gevallen gesproken wordt van geboorteregeling. De Nieuw-Malthusianen zelf b.v. spreken steeds over regeling van het kindertal en willen van geboortebepaling, in den zin zooals wij dat in het voorafgaande artikel (Huwelijk en geboortebepaling) bespraken, over het algemeen niets weten.⁸⁾ Bovendien, en dit argument weegt zwaarder, is geboortebepaling negatief, heeft iets afwerends, terwijl geboorteregeling positiever is en aanduidt, dat men, hoewel den kinderzegen ten volle eerdend, toch in bepaalde gevallen zwangerschap ongewenscht acht.

Er zijn dan een drietal redenen, die aangevoerd worden tot beperking van het kindertal, n.l. van socialen, van eugenetischen en van medischen aard.

Verreweg de meest voorkomende reden is de sociaal-economische. Lage inkomens, armoede en werkloosheid, welke op den langen duur de gezinnen tot aan de grens van armoede brengt, worden algemeen als een niet te weerspreken argument genoemd voor geboortebepaling. Reeds een vorige maal⁹⁾ wezen wij er op, dat in hoe treurigen toestand deze gezinnen in vele gevallen ook verkeerden, de oplossing van dit sociale probleem niet gezocht mag worden in beperking van het kindertal, maar in verbetering der maatschappelijke verhoudingen. Het aantal kinderen moet niet bepaald worden naar het inkomen van het gezinshoofd, maar omgekeerd dienen de beschikbare gelden verdeeld te worden al naar gelang de grootte van het gezin. En indien helaas het inkomen geheel

6) Dr. Th. Delleman: Geboorteregeling als theologisch probleem in onzen tijd. Geref. Theol. Tijdschr. 1932, blz. 165.

7) Geciteerd naar Dr. Th. Delleman, l. c. blz. 163.

8) Vgl. R. Premela: Bewuste regeling van het kindertal. Amsterdam, 2e druk, blz. 55-56.

9) Zie „De Reformatie“ van 18 Oct. 1935.

1) Zie „De Reformatie“ van 18 Oct. 1935.

2) T. Oldenburger: Geboortebepaling voor geloovigen en ongelovigen. Amsterdam, 1935, blz. 173.

3) Prof. Dr. W. Geesink: Gereformeerde Ethiek, Df. II. Kampen, 1931, blz. 289 e.v.

4) Dr. B. Wielenga: Ons Huwelijksformulier. Kampen, 1909, blz. 99-100.

5) Dr. Th. Delleman: Huwelijk en roeping. Kampen, 1935, blz. 63 e.v.

ontbreekt, dan hebben Overheid, Maatschappij en Kerk hier een belangrijke taak te vervullen. Zoo treft juist vraag Oldenburger in dit verband: zou de rijke in dit opzicht alleen Gods zegen mogen genieten en de arme man geen recht hebben op een groot gezin?

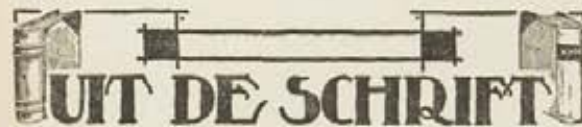
Van eugenetische indicatie kan gesproken worden, indien bij man of vrouw of beiden een ziekte wordt geconstateerd, welke erfelijk is, d.w.z. volgens de leer van het erfelijkheidsonderzoek hoogstwaarschijnlijk op het kind (of de kinderen) zal overgaan. Als ziekten, die volgens de ervaring erfelijk kunnen zijn, worden dan genoemd: tuberculose, zielsziekten, bloedvaziekten, vallende ziekte, vetzucht, suikerzucht en andere stofwisselingsziekten. Reeds de Nieuw-Malthusiaansche Bond noemt de eugenetische redenen tot voorbehoeding niet alleen een moeilijk, maar ook een uiterst verantwoordelijk vraagstuk. En geen wonder, want op het gebied van de praktische erfelijkheidsleer valt niets met zekerheid te voorspellen. Wij weten van de erfelijkheid van menselijke eigenschappen nog te weinig om daarop een reden voor geboortebepijking te baseeren. Ook deze indicatie meenen wij, op misschien een enkele uitzondering na, niet te mogen aanvaarden.

De laatstgenoemde reden tot geboortebepijking is van zuiver medischen aard. Indien door een of andere ziekte de gezondheid der vrouw, hetzij door de zwangerschap, hetzij tengevolge van bevalling of kraambed, zeer ernstig wordt geschaad of haar leven bedreigd, is men verplicht geboortebepijking in overweging te nemen. Als zoodanige ziekten gelden b.v.: tuberculose, nierziekte, hartafwijkingen, absolute bekkenvernauwing¹⁰⁾ en geestesafwijkingen. Inderdaad betreden wij hier een terrein, waarop ook voor een Christen groote verantwoordelijkheid ligt en waaraan hij zich niet kan of mag onttrekken. Algemeene regels bij welke ziekte en in wat voor gevallen geboortebepijking raadzaam dan wel geboden is, zijn echter niet te geven. Daarvoor is elk ziektegeval op zichzelf en zijn mede de omstandigheden, waaronder het voorkomt, te individueel en te zeer uiteenlopend. Dat echter een geneeskundig motief tot beperking van het kindertal in bepaalde gevallen moreel en uit godsdienstig oogpunt geldig is, zal wel niemand durven ontkennen.

Zoo mag dan uit het bovenstaande de conclusie worden getrokken, dat geboorteregeling zoowel in 't algemeen als in bijzondere gevallen zedelijke plicht is. Maar — alleen in den weg van onthouding. Noch periodieke onthouding, noch Neo-Malthusiaansche middelen mogen daarvoor gebruikt worden. Met de bespreking van het Oginoisme zijn wij deze artikelenreeks begonnen; in een volgend en laatste artikel hopen wij ons standpunt ten opzichte van de laatstgenoemde middelen nader uiteen te zetten.

Dr A. C. DROGENDIJK.

¹⁰⁾ Hierbij kan het kind niet langs natuurlijke weg geboren worden.

Het leven van Gods volk in donkere tijden.

II.

Vertrouwen.

„Mijn God, mijn Heilige, wij zullen niet sterven“.

Hab. 1:12 b.

Bidden geeft kracht. Daarom bad Habakkuk, van het begin tot het einde van zijn profetie. Want hij moest profeteeren in heel bange tijden, toen Juda beknoed raakte tusschen Egypte en het trotsche, anti-goddelijke, onstuimig-voortschrijdende wereldrijk der Chaldeeën of Nieuw-Babyloniërs. In tijden van wereldroering wordt de mensch, óók de geloovige, aangegrepen door verschrikking en angst. En vooral de geloovige moet dat niet verdringen, maar overwinnen. D.w.z. hij moet wat in de wereld geschiedt klaar en scherp onder oogen zien: hij moet dat alles stellen in het licht van Gods Woord; dan moet hij, biddend en zijn GOD belijdend, over de wereld triumpheeren. Dat kan in den weg des Verbonds. Dat kan door het geloof in Christus Jezus den HEERE. En dat deed Habakkuk, toen hij, scherp de wereld en haar pretenties in het oog houdend, bad en beled: „Zijt GIJ niet VAN EEUWIGHEID, HEERE?“ Dit was zijn OVERWINNING die de wereld overwon, n.l. zijn geloovig gebed. Toen Habakkuk den HEERE gezien en aangeroepen had, zonk de Chaldeeër voor hem in het niet!

Goed bidden dóel steeds beter bidden. Het gebed, dat krachtig is in zijn ingang, wordt rijker in zijn voortgang. Als Habakkuk zich tot den HEERE gewend heeft, en Hem beleden heeft als den EEUWIGE, den ALVERMOGENDE, den grooten God des Verbonds, dan verdiept zich, BIJ den Heere, IN de gemeenschapsoefening met God, zijn gebed. Zijn bidden draagt vrucht, reeds na zijn eerste bede; de vrucht van inniger gebed,

„MIJN God, mijn Heilige, wij zullen niet sterven“. Nu ziet hij niet enkel den Heere meer, den Eeuwige, den Eenige, den Waarachtige, GOD, tegenover de wereld, in haar tijdelijkheid, en nietigheid, en opgeblazenheid, de god-in-eigen-waan, maar hij grijpt zijn God ook aan, en klampt zich aan Hem vast, en eigent zich Hem toe: „MIJN God, MIJN Heilige“. Nu gaat Habakkuk van kracht tot kracht steeds voort, en wezenlijk reeds in de kracht van Christus, in de genade des Verbonds, ging hij uit, en voort, in zijn gebed „overwinnende, en opdat Hij overwon“ (Openb. 6:2), zegevierend van de ééne tot de andere overwinning.

Die God, dien hij aanriep, is ZIJN God, ZIJN Heilige, met Wien hij in wederkeerige relatie staat; die Zich zijn lot en dat van zijn volk, het volk des Heeren, als wiens vertegenwoordiger Habakkuk spreekt, zal aantrekken; op Wien Gods volk steeds staat kan maken, mag maken en moet maken. „MIJN God, MIJN Heilige... daar moet het vanzelf op volgen: WIJ zullen niet sterven“. God alleen is groot, boven heel de wereld uit. Maar MET Hem kan zijn volk niet anders zijn dan meer dan overwinnaars! Nu valt de trotsche Chaldeeër niet meer alleen weg tegenover den eeuwig God, maar MET God, ZIJN God, ZIJN Heilige, staat Gods volk onschendbaar, onschadbaar, onoverwinnelijk, verzegeld (Openb. 7), tegenover de wereldmacht.

Wij moeten niet vergeten, dat Habakkuk het heel benauid had, en dat al het wereldgebeuren hem bang was, zooals thans ook de menschen vol angsten zitten. Habakkuk begon dat te overwinnen door te bidden; door God tegenover de wereld te plaatsen. Maar met deze tweede bede kwam hij verder door zichzelf BIJ God te plaatsen, in Gods hoede en gemeenschap.

„Mijn God, mijn Heilige“, dat was persoonlijk bidden; dat was vertrouwend bidden; dat was, in nood, pleitend bidden.

Nu stond Habakkuk nog midden in een verworden en verwarde wereld, en er was in die wereld door zijn eerste bede nog niets veranderd, maar hij was daar niet meer eenzaam in, sinds hij gezegd had in zijn bidden: „Mijn God, Mijn Heilige“.

Men zegt dat zoo heel gemakkelijk: „mijn God“, „onze God“, „uw God“, maar het is iets heel ontzaggelijks. Jezus zei het, na de drie-urige duisternis, aan het kruis, en dan valt het ons op, dan merken we er op, dan leggen we daar allen nadruk op: „MIJN God, MIJN God... waarom hebt Gij mij verlaten?“ Het was Christus' overwinningsroep op alle machten ter wereld. Wij letten daar ten rechte zeer nauwkeurig op. Maar wie met Hem, door Zijn genade en kracht, alzo overwinnen, de wereld en de wereldangsten overwinnen, die zeggen ook iets heel groots in die sobere woorden: „MIJN God, MIJN Heilige“.

Jezus leerde ons, zóó te bidden. „Wanneer gij bidt, zoo zegt: „ONZE Vader, die in de hemelen zijt“. „Mijn God, mijn Heilige“ verschilt van de aanspraak van het gebed des Heeren niet zooveel. Want de heiligheid God is in het Oude Testament steeds de Goddelijkheid Gods; Zijn verhevenheid boven het schepsel; Zijn zuivere reinheid boven al het zondige. MIJN God, mijn HEILIGE, d.i. MIJN God, die eeuwig en waarachtig GOD zijt; MIJN God, die boven elk verheven en verheerlijkt zijt; MIJN God, die het kwaad niet duldt, en het onrecht niet gedooien zult! Het is bidden, in kinderlijke vreeze en kinderlijk vertrouwen, tot de hemelsche majesteit Gods.

Zoo werkt Habakkuks tweede bede de eerste rijker uit, en tegenover den verwaten, geweldigen, goddeloozen Chaldeeër bidt hij nu breed: MIJN God, die instaat voor Uw volk; die trouw zijt aan Uw verbond; die zorgt voor Uw kinderen, maar die dan ook alleen GOD zijt, en boven alle wereldmacht verheven, en een Strijder tegen al het kwade. En dan weet Habakkuk het, en zegt het in zijn gebed ook uit: Wij, die met U verbonden zijn, zullen niet sterven.

Dat is vertrouwen. Het is gelooven. Daar stond ook de Psalmist, die zong: „daar God mijn schild en hulp wil wezen, wat zal een nietig mensch mij doen?“, en even later, met dezelfde woorden als Habakkuk: „Ik zal door 's vijands zwaard niet sterven, maar leven, en des Heeren daan, waardoor wij zooveel heil verwerven, elk, tot Zijn eer, doen gadeslaan“.

Niet sterven, maar leven... dat is óók het antwoord, dat Habakkuk straks op zijn gebed ontvangt: „de rechtvaardige zal door zijn geloof leven“ (2:4b). Dit is vertrouwen, dat niet beschaamd wordt. Zóó moeten we, geloovig, naar Gods Woord, bidden.

Gods volk weet zich, biddende, in donkere tijden veilig. Want het zegt tot GOD, geloovig, MIJN God, MIJN Heilige. 't Verkeert met vertrouwen bij God. 't Staat vast en onwankelbaar. 't Staat. Het staat midden in een wereld van onrecht en geweld, goddeloosheid en corruptie, trouweloosheid en verderf. Zooals Luther stond, sinds ook hij dat woord van Habakkuk, Gods Woord, ge-

vonden had: de rechtvaardige zal door zijn geloof leven!

Gods volk gaat in donkere tijden niet onder, door en in dit vertrouwen, dat het uitsprekt en uitspreken moet in zijn gebed. Israël mag in ballingschap zijn, en Juda straks overweldigd en weggevoerd worden, Gods volk keert in Kanaän weer, totdat het den Messias naar het vleesch zal voortgebracht hebben. Het kwaad mag in de wereld komen, het booze, en daarin DE booze, de overhand zelfs krijgen; Gods volk mag verdrukt en vervolgd en gedood worden; toch zullen wij niet sterven, niet ondergaan, niet absoluut in de macht des doods komen; Gods volk zal uit allen nood en dood weer opstaan, en het hemelsch Kanaän binnengaan, totdat God, met Christus' wederkomst, alles zij in allen. Wij zullen niet sterven, maar leven; altijd leven; eeuwig leven.

Angst is iets van den dood. WIJ zullen niet sterven. Wie vertrouwen en vertrouwend bidden als Habakkuk, overwinnen; overwinnen onbestemde angsten, maar ook de bepaalde vrees.

Wij moeten bidden; vertrouwend bidden; geloovig bidden; eenvoudig bidden; zeggende: „MIJN God, MIJN Heilige, WIJ zullen niet sterven!“ Dan worden we „in dit alles meer dan overwinnaars, door Hem, die ons heeft liefgehad“. We leven. We leven heel intens. Want de rechtvaardige zal DOOR ZIJN GELOOF leven. En dat is het echte, en eigenlijke, en biddend leven.

E.-V.

A. R.

KERKELIJK LEVEN

Zuiverheid of wettigheid?

Onze menschen zijn in den laatsten tijd eraan gewend geraakt, het vraagstuk van de kerk speciaal te bezien als een kwestie van „zuiverheid“ of „onzuiverheid“, zelfs van „meerder of mindere zuiverheid“.

Nu is dit wel begrijpelijk. Want óók de oude gereformeerden bezigten wel eens, bij wijze van afwisseling, den term: „zuivere kerk“.

„Bij wijze van afwisseling“ zeiden we, want — en dit is van beteekenis voor onzen hoognoedigen terugkeer naar de belijdenis — zij hebben die „zuiverheid“ der kerk nooit, als ware ze een afzonderlijk kenmerk, losgemaakt van de andere. Wie b.v. Maresius in zijn „Foederatum Belgium“ op art. 29 der Nederlandsche geloofsbelijdenis naleest, ziet aanstonds, dat hij den naam „ware kerk“ afwisselt met den anderen naam: „WETTIGE bruid van Christus“. Ook hij spreekt van de „zuivere kerk“, maar hij bedoelt daarmee: „de orthodoxe“, deze staat dan tegenover de onzuivere kerk. De zuivere en orthodoxe kerk wordt z.i. gekend uit de waarheid van haar leer, de onzuivere uit de valsheid van haar leer.

Zoo lang men nu evenals Maresius deze en dergelijke praedicaten door elkaar gebruikt, blijft het gevaar van scholastiekery nog wel vermeden. Nauwelijks echter heeft men de ééne „eigenschap“ der kerk van de andere geabstraheerd, b.v. de „zuiverheid“ van de „wettigheid“, of de weg staat open voor allerlei spitsvondigheden, die den ernst van het kerkvraagstuk verdoezelen.

Dit gevaar is reeds acuut gebleken, ook onder ons. Toen veler vertoog over de kerk eenmaal de vraag naar haar „wettigheid“ van die naar haar „zuiverheid“ gescheiden had, werd de „zuiverheid“ van de kerk bepaald onder het gezichtspunt van de dominee's, die er al of niet orthodox preeken, en de leden, die er in zijn, en al of niet orthodox gelooven. Men zeide toen: „zuiver“ is die kerk, die het Woord recht bedient en de sacramenten eveneens. Men hield zich aan die „zuiverheids“-bepaling vast, sloot het oog voor het vraagstuk der „wettigheid“, en concludeerde dan: een kerk, die orthodoxe preeken houdt, en haar dieven, haar woekeraars, haar spelers, haar roovers, haar gierigaards en haar diergelijken van het Avondmaal weert, is een zuivere kerk (let op dit: „haar“). Wie het een weinig minder orthodox, en minder serieus doen, hebben een „minder zuivere kerk“.

Dat dit een onjuiste redeneering is, en dat, tengevolge van dit zich vastklampen aan het probleem der „zuiverheid“ met loslating van dat der „wettigheid“, deze redeneering dadelijk afbuigt van de belijdenis, valt niet moeilijk in te zien.

Immers, naar binnen orthodoxe preeken houden, en naar binnen de sacramenten naar vaste regelen bedienen, is nog geen bewijs, dat men het Woord zóó predikt en de sacramenten zóó bedient, dat óók naar buiten de kerk wettig blijkt. De kerk immers, zoo zegt art. 27, kan wel over heel de wereld verspreid zijn, maar zij is dan toch in den geest één; en bedoelt dus, zoo haastig mogelijk te komen tot openbaring van die eenheid. Bedient dus een ergens gevestigd „wettig“ en „zuiver“ instituut het Woord Gods recht, en de sacramenten eveneens, dan doet zij het zóó, dat

zij toelaat woor wie Chr. oitsluiting te benauid is. is geen zaak. keerde leven „kerk“ en „Een kerk b.v. sluit duizende niet uitsluit, — hen van t. Gods Woord ten worden d. d. Want sacramenten onderbroken levende Cl. dingen wor „wettigheid“ men van hetz.

Hoe eenvo zijn, zij word door wie de „naast de „w den titel van tenzij aan d kin — vóór e een onwettig wezen. Een mieserig ka schoongevise geen zuvere Beeldspraa Ja Maar z niet de vran kan ook in e fleschje), doe kerk is zulk men aan! voorbij Kam chemische f onderzoek o vragen of d beweeglijke bedding, da maar wil a slootje, om e water een ik moet dan of slootje n natuurlijk is niet. En het dat de heer f overgeloop dag voor o kerels zijn, wezenlijke e en den wa synia, met r als degenen Niettemin z kunnen van léger. Zoo heid en haan gaan.

Hoe onge wel uit het welk de ger openbari Om te begi baring noot in de twee zuiver“ spr minder onz meer of m waar, en m waar de so zuiverheid, en de ziel rechtzinnig de kardina voor de k den spre Ethiopië's ik, nog zoo „onzichtba „zuiver“, z wettig, d begrijpt m rigens dael was: strijd Maresius drukking v alle mogel naam van van Tertu honigraten maar zij d die, zooals maar toch tegenover geleid, wel de wettige. Gods prote leiding va wettige te gras! — ir weiden, w leven op l terrein.